

Skėtinė NVO organizacija Nacionalinė šeimų tėvų asociacija kartu su partneriais 2020 m. vykdė projektą AŠIS, kurio sudedamoji dalis yra studijos „Šeimos ir vaiko gerovę užtikrinančių biopsichosocialinių paslaugų plėtros stebėseną“ atlikimas, socialinių paslaugų žemėlapis Kauno savivaldybėje sudarymas bei rekomendacijų pagal studijos duomenis teikimas dėl paslaugų šeimoms kokybės gerinimo ir plėtros pagal poreikius. Atkreipiamas dėmesys, kad tyrinėtojai poreikių ir paslaugų neatitikimą priskiria prie sovietinės sistemos deformacijų ir relikto. Svarbu dėti pastangas, kad paslaugos būtų kokybiškos ir teikiamos pagal išryškėjusį poreikį. Studija atskleidė, kad labai trūksta paslaugų paaugliams ir jų šeimoms, išsiskyrusioms šeimoms. Atsižvelgiant į minėtą studiją bei paslaugų apžvalgą, svarbu dar atkreipti dėmesį, kad Lietuvos gyventojų savižudybių skaičius daugiau nei dešimtmetį išlieka didžiausias Europoje. Išsiskyrusių šeimose kyla nemaža skurdo problema, kuri yra dar aštresnė regionuose.

Rekomendacijos dėl vaiko ir šeimos gerovės didinimo bei pagalbos šeimoms teikimo

1. Rekomenduojama vykdyti nuoseklų pasitikėjimo santykiais ir laisvanorišku šeimų dalyvavimu grįstą darbą su šeimomis, auginančiomis paauglius vaikus, turinčius sunkiai sprendžiamų problemų. Padėtų profesionalų telkimas savivaldybėse kuriant centrus, skirtus pagalbos teikimui probleminio elgesio paaugliams ir jų šeimoms, įtraukiant bendruomenę, su paaugliais dirbančias institucijas; diferencijuojant paslaugas į krizinių situacijų sprendimo ir prevencinio darbo su paaugliais ir jų šeimomis.
2. Skyrybų atveju, rekomenduojama analizuoti VVTAIT ir atvejo vadybininkų informaciją: kokių skaičių VVTAIT iškvietimų sudaro iškvietimai dėl buvusio sutuoktinio iš tikrųjų ar tariamai vykdomų vaiko teisių pažeidimų. Kartojantis sutuoktinių inicijuotiems iškvietimams, organizuoti ir teikti abiem sutuoktiniams privalomus mokymus apie problemų sprendimą nesmurtiniais bendravimo būdais, emocinę netekties įveiką, skyrybų įtaką vaiko psichinei sveikatai, efektyvią komunikaciją, rekomenduoti tam tikrą laiką lankytis pagalbos išsiskyrusiems grupėse. Besiskiriančioms šeimoms taikyti pakankamos trukmės ir efektyvumo mediaciją (psichologinę ir teisinę). Besiskiriančioms ar išsiskyrusioms šeimoms taikyti Lietuvoje jau kai kurių NVO naudotas pasiteisinusias metodikas, taikyti asmens saviugdą.
3. Siūlyti pagalbą besiskiriančių ir išsiskyrusių šeimų vaikams, kuri padėtų vaikams atpažinti savo emocijas, iš emocinės įveikos pereiti į racionaliąją.

Rekomendacijos dėl paslaugų šeimoms kokybės gerinimo ir plėtros pagal poreikius

1. Rekomenduojama įstaigose skirti lėšų ir laiko ne tik darbui su atvejais, bet ir vystymo darbui: reguliariam aptarimui, kokių paslaugų su tiksline grupe trūksta, pasiūlymų perdavimui TBK, savivaldybės atitinkamiems komitetams ar taryboms. Rekomenduojami reguliariūs tarpinstituciniai susitikimai problemoms ir sprendimams savivaldybės, seniūnijos lygiu aptarti.
2. Rekomenduojama palaikyti darbo kokybę užtikrinant darbuotojams reguliarias intervijas, supervizijas; konsultacijas su kitų seniūnijų / savivaldybių / rajonų specialistais, dalijimąsi gerąja patirtimi.
3. Skatintinas bendradarbiavimas su aukštosiomis mokyklomis, kad būtų atliekami įvertinamieji tyrimai. Rekomenduojama toliau vykdyti darbą su paaugliais ir jų šeimomis, darbo su išsiskyrusiais ir jų vaikais stebėseną ir analizę. Pagal stebėsenos procese atsiskleidusius duomenis kurti darbo su vaikais ir šeimomis modelį ir atitinkamus algoritmus.

Rekomendacijos geresniam NVO, valstybinių institucijų bei šeimų bendradarbiavimui.

1. Svarbu, kad savivaldybės pastebėtų, skatintų, puoselėtų, inicijuotų, palaikytų svarbiausias paslaugas šeimoms ir vaikams teikiančias iniciatyvas. Vien entuziazmo ir savanorystės NVO ne visada užtenka, ypač teikiant paslaugas ypatingai sudėtingoms klientų grupėms, reikalingos ilgalaikio finansavimo galimybės, palaikymas. Tam būtinas NVO ir bendruomenės auginimas, įtraukimas, skatinimas.
2. Gerėjant kiekybiniam NVO, Valstybinių/savivaldybės bei šeimų bendradarbiavimo rodikliams, svarbu atkreipti dėmesį į bendradarbiavimo kokybę, kai Savivaldybės socialinės paramos ir socialinių paslaugų skyriai pamažu pereina iš kontroliuojančių ir paslaugas teikiančių organizacijų į PASLAUGAS ORGANIZUOJANČIAS IR NVO teikimą SKATINANČIAS organizacijas. Tam reikalingas nuoseklus į šeimą orientuotos pagalbos organizavimas ir paslaugų teikimas, atsižvelgiant į subsidiarumo, solidarumo ir kompleksiško principų išlaikymą.
3. Paslaugos turi būti skirstomos į teikiamas tiesiogiai ir galimas teikti nuotoliniu būdu. Teikimas turi sietis su informacijos rinkimu ir analize. Be to, svarbu išskirti mikro, mezo ir makro lygmenis. Vis stiprinamas turėtų būti NVO teikėjų pritraukimas ir mažinamas pačios savivaldybės įstaigų paslaugų teikimas.
4. Svarbu savivaldybei organizuoti ir skatinti tokias paslaugų rūšis kaip pagalba šeimai, kai profesionalai, turintys darbo su bendruomene pasirengimą, naudodami tinkamas metodikas skatina šeimų tarpusavio bendruomeniškumą: darnios šeimos padeda silpnesnėms ar sunkumus išgyvenančioms šeimoms ir taip mažina socialinę atskirtį.
5. Toliau skatinti savanorystę, kompensuojant patiriamas išlaidas, susijusias su savanoryste.